

Pest, augusztus 8.
1869.

IV. évfoly.
32. sz.

Megjelenik
Vasár-
nap.

NÉPNEVELŐK LAPJA

Egyetemes nevelési szaklap.

Az „Alföldi — —“ „Rév-komáromi tanító- —“ „Bajóth-
kerületi önképző tanítói egyesület“ „Alapnevelők orszá-
gos —“ és „Népnevelők pesti egyesületének“ rendes közlönye.

Több szakférfiu közreműködése mellett szerkeszti: **Márki József** tdr.

Előfizetési pénz (1 évre 4 fr., 1/2 évre 2 fr., 1/4 évre 1 fr.) és kéziratok szerkesztő- s kiadóhivatalba (kecskeméti-utca 5. szám) kéretnek küldetni — Előfizetés leteltével, lapunk csupa elfogadását is megrendelésnek tekintjük.

Lapunk tisztelt olvasóihoz!

Midőn mult év végén **Márki József** tdr és én „Előfizetési fölhívásunkat“ a „Népnevelők lapja“ 1869-ki évfolyamára közrebocsátottuk: e szerény fölhívás nem maradt elhangzó szó a pusztában. Számosan jelentkeztek új ügytársak, kik említett lapban szintén saját elveiket képviselve látván, szívesen szentelék megtakarított filléreiket annak fentartására. Jeles szakemberek Pesten, valamint a vidéken is, gyarapították önfeláldozó készséggel közlönyünk szellemitartalmát. Fogadják ezek is amazok is legforróbb köszönetünket!

Most, midőn nekem életsorsom úgy hozza magával, hogy az előttem oly drága lap olvasó közönségétől meg kell válnom, hogy más téren szolgálhassam azon magasztos ügyet, melynek szívem minden dobbanása eddig is szentelve volt, újból bátorkodom a „Népn. lapját“ igen tisztelt ügytársaim folytonos és hatványozott figyelmébe ajánlani.

Elbizottság nélkül, de némi megelégedéssel tekintek vissza a lap eddigi működésére, mert elvei a józan ész, a korszellem, a pädagogiai tudomány elvei valának.

És ezen elvek méltánylásra találtak a magas kormány és az országos közvélemény előtt, valamint a törvényhozó testü-

letek termeiben; és ha lapunk csak egy mákszemnyivel járult hozzá a közoktatás utján eszközendő nemzeti ujjá születés magasztos művéhez: akkor már eddigi élete sem volt hiába való, akkor megérdemli, hogy tovább is éljen.

Én részemről büszkeséggel éltem utolsó leheletéig leszak hive azon elveknek, melyeket e lapban hirdettem és a tanügy és a tanférfiak valódi érdekeit szolgálni mindig és mindenütt szent kötelességemül és létem legszebb feladatául tekintendem.

Isten velünk és igaz törekvéseinkkel.
Pest, aug. 1-én 1869.

Mayer Miksa.

Ez alkalommal nem mulaszthatom el kifejezni azon hálát s köszönetet, melylyel t. **Mayer Miksa** urnak, mint e lapok, jelen év kezdetétől maig, társszerkesztőjének, tartozom. Fogadja tehát e részben tanusított lelkes közreműködéseért legőszintébb hála nyilatkozatomat, azon hő óhajtásom mellett, hogy ott, hol a népnevelés ügyének lángbuzgalmu s kitartó előmozdításaért a megérdemlett jutalmakat osztogatják (ezuttal nem mennyországot értek) e téren kifejtett fáradozásai, melyek nemes gyümölcséből a „Népnevelők lapjának“ több mint fél éven át nem csekély részt juttatni szíves volt, — kellő elismerésre találjanak. Egyébiránt

valamint nem mondok le a reményről, miszerént t. M a y e r urat, kit szerkesztőtársul birni többé szerencsém nincs, ezután is, mint már előbb, olykor-olykor munkatársaink szép sorában üdvözölhetjük: ugy bizonyosan tudom, hogy a szellem, mely lapunkat négy év óta — kezdettől maig — átfuvalja, a népnevelés és népnevelők valódi érdekének előmozdításában jövőre szintén változatlan ifju erővel fog tovább működni s hatni; sőt keletkező egyleteink, iskola-törvényünk, a kor mindent, zárdák öles falait is, áttörő napsugara — biztositanak arról, hogy — még inkább.

Pest, aug. 2.

Márki József tdr.

Tanfelügyelői pályadíjak.*)

Tanulni mindig kell, s én meg vagyok győződve, hogy ifju barátim, a kezdő néptanítók, lerázzván magokról az iskolai port, édes üdülést fognak találni egy-egy jó könyv olvasásában, s a mindennapitól eltérő foglalkozásokban.

E nézetből kiindulva pályázatot nyitok egy „Pestalozzi életét és hatását“ röviden, tanulmányosan és népszerű nyelven tolmácsoló tanirodalmi műre a következő feltételek alatt:

1-ör A legjobb s általános becsesl is bíró pályamű 100 fr. pályadíjat nyer.

2-or A bár viszonylag legjobb, de irodalmi becsesl nem bíró kísérletet 20 frttal jutalmazom.

3-or Ugyanezen díjat kapja a 100 frttal díjazott pályanyertes mű után következő legjobb dolgozat.

4-er Hasonló becsü két mű között az első díj megosztható.

5-ör Pályázatra a budapesti tankerületben ideiglen vagy véglegesen alkalmazott községi vagy felekezeti altanítókat, vagy az ilyen állomásra folyamodó képezde-végzett jelölteket hívom fel.

6-or Más pályázó műve szíves elismeréssel fogadtatik ugyan, de a pályadíjban nem részesül.

7-er Beküldés határideje f. évi november hó 15-dike.

8-or A pályamű 3 nyomtatott ivnél kevesebb és 5-nél több ne legyen.

9-er Eredeti feldolgozás kívántatik; hosz-

*) Az értesítés rólok megküldve Z. A. ur ö nsága által a „Népnevelők pesti egylete jul. 31-én tartott közgyűlésre s ott ugyanakkor fölolvastva. (L. e. gyűlésről mai számunkban a tudósítást.) — S z e r k.

szabb idézetek csak Pestalozzi műveiből vehetők s ajánlásul szolgálnak, de az ívszámba be nem tudatnak.

10-er Birálókul annak idején magam mellé egy irodalmi és egy tanférfiút fogok felkérni.

11-er A mű a szerzőnek irodalmi tulajdona marad; de a Népnevelők pesti egyleténél felolvasatatik.

12-er A mű idegen kézzel tisztán leírva, lapozva, ismertető jeligével s a szerző nevét rejtő bepecsételt jeligés levélkével ellátva legyen.

Pesten, 1869 évi augusztus hó 1-ső napján.

Zichy Antal,
budapesti tanfelügyelő.

A hangoztatás uj neme.

Szaklapjaink egyik fő törekvése oda irányul, hogy a tanítókkal azon módszereket ismertessék meg, melyek szerént haladva, leginkább célt érhetnek oktatásban. Hogy sokszor ugyanazon tárgyról irt cikkek egymástól némileg eltérők, az igaz; de ez eltérések nem annyira elviek, hanem többnyire csak mellékesek. Mindenki saját tapasztalata után mondja ki véleményét, s e véleményeket egymással összehasonlítva — a legjobbat követve — tanul az ember.

Apáink, olvasásra tanítatva, sokszor a legnagyobb bajokkal s nehézségekkel küzdöttek, míg végre 3—4 év után annyira jöttek vele, mennyire a mostani tanulók 5—6 hónap alatt vannak. S mi más volt ennek oka, mint az akkori sillabizáló tanmód! — Magunk közt is igen számosan vannak, kik mint tanulók szintén küzdöttek az említett nehézségekkel; mint tanítók pedig, a hangoztatást ismerve s a szerént eljárva csak örülhetnek, hogy tanítványaikat nem sillabizálva, hanem hangoztatva taníthatják olvasásra, s e mellett sem magukat, sem tanítványaikat nem kénytelenek kinozni.

Tény, hogy a hangoztatás eddig legjobb tanmódnak bizonyult, u. m. a mely mellett a tanuló az egymáshoz kötött hangokat egymásután összekötötte kimondva, azonnal olvas; s így, ha a kis betűkkel már tökéletesen olvas, csak a nagy betűket szükséges vele megismertetni, hogy akármely könyvben (persze csak lassan, gépszerűen) olvasson.

Ez előnyököt, melyeket a hangoztatás az olvasás tanításánál nyújt, ismerve, csak csodálkozni lehet, hogy mégis találtak oly tanítók, kik azt nem ismerik. De, hogy mégis azt ne mondja valaki, hogy sillabizálva tanítanak, a hangoztatásnak egy új nemét találtak fel, mely abban áll, hogy nem úgy, mint a sillabizálásnál a betű- n e v e k e t, hanem azok h a n g j a i t mondatják a tanulókkal.

Legyen p. a következő mondat: „Mari jól olvas“; ezt a gyermekek így olvassák (csak a h a n g o k a t mondva): „M . . . a — ma, r . . .

i-ri, Mari; j... ó... l-jól; o... l-ol, v... a...
 .. s-vas, olvas. — Nem pompás találmány ez?
 Feltalálójának méltán mondhatjuk: „Ön halad
 (rák módjára)!”

Ha így állunk, akkor nem csodálom, hogy
 némelyek véleménye oda terjed, miszerént (a
 leendő ABCés könyvben) a n a g y betűk egy-
 másutánjánál is inkább az o l v a s á s r a *)
 semmint az i r á s r a **) fordítandó a fősúly.
 Virányi.

A vasárnapi vagy továbbképző iskola¹⁾

V.

Az életre viszonyított mennyiségtan.

C s á s z á r az „Iskolabarát” 1869-ki f. 5. la-
 pon mondja: „A mennyiségtan valóságos gya-
 korlati gondolkodástan, mely által az elme jó-
 zanon fejlődik s a gondolkodó-tehetség erősö-
 dik.” Már pedig népünknek egészséges gondol-
 kodásra, melyet a mennyiségtan nagy mérvben
 elősegít, szüksége van. Népünk általában véve
 nem tud még számolni; legalább úgy, a mint azt
 helyi viszonyai igénylik. Ez pedig a szellemi
 tespedésnek egy szembeszökő bélyege.

Ha akarjuk, hogy népünk anyagilag s ala-
 kilag gyarapodjék, kell, hogy a mennyiségtan is
 oly alakban adassék elő, hogy az a nép aesthe-
 tikai izlését (legtöbnyire az építészetben) fino-
 mitsa és öngondolkodásra vezesse.

Ezt nem fogjuk elérhetni, ha azon módszer-
 nél megmaradunk, melynek ma birtokában va-
 gyunk. A vasárnapi tanoda, mint életiskola,
 meg nem elégedhetik többé holt számokkal: neki
 élő példa kell; mert csak élet adhat életet.

Hogy a mondottakat indokolhassam, a
 mennyiségtant két fő részére — szám-és mértan-
 ra — kell felosztanom. A számtani tételek sza-
 batos kidolgozása nagyjórészben az öngondol-
 kodást, a mértani alakok (csinos lak-és gazdasá-
 gi épületek s több efféle tárgyak egyszerű, de
 csinos mintái) az aesthetikai izlést, és mindkettő
 a technikai ügyességet fejleszti.

Vasárnapi-iskolai mennyiségtani minta elő-
 adást írni, jelen tanügyi állapotunkban majd
 nem lehetlen. Mert meg kell vallanunk, hogy
 (falusi s mvárosi) népiskolai ifjuságunk mennyi-
 ségtani tudásának talpköve — mindennemű ok-
 nál fogva — igen is ingó.

Ennélfogva azt, mi a vasárnapi iskolában
 a mennyiségtanból előadandó, az e tárgyban
 előhaladottság —, a tanmódot pedig a tanító ta-
 pasztalatai és e szakbavágó módszertani köny-
 vek olvasása folytán szerzett ismeretei fogják
 meghatározni.

S így már az idő megkiméltése okáért is

*) Nyomatott betűalakokra.

**) Irott betűalakokra.

¹⁾ L. Népn. 1. 26. sz.

azon didaktikai elvet kell szem előtt tartanunk,
 mely a tantárgyak összefüggését javálja. A
 mennyiségtan, a hol csak lehet, együttesen adas-
 sák elő. Tehát a számtan és mértan egymásból
 folyjanak ki. Nem értem én, hogy a vasárnapi
 tanodában a pythagorasi tétel boncoltassék. Elég
 itten, ha azon alakokat, melyeket a köznapi ta-
 nodában ismerni tanultak (ha tanultak), most az
 életben alkalmazni tanulják.

E tárgy kezelésénél különös tekintettel
 kell az építészetre, terek rendezésére, utcák ala-
 kitására és az egyszerű földmérésre lennünk.
 Mind a mellett más eljárást fog követelni a he-
 gyés, mást a róna-vidéki; más feladványok meg-
 fejtését a gömör-, liptó-, árva-vagy trencsén-me-
 gyei, mást a csongrád-, békés-, bács-, bihar-
 megyei és másokéit a bányász. — Így a földmi-
 velőnek szép gazdasági s lak-épületek mintáit
 mutatjuk, azok költségvetését szemök előtt ki-
 számolván s kiszámoltatván, szép izlést ébresz-
 tünk benne. A famunkával foglalkozónak szép
 faedények mintáit mutatjuk, azok terjedelmét
 megmérégetvén s kiszámítottatván.

A vasárnapi mennyiségtani előadásoknál
 igen hasznavehető segédkönyvekül fognak a ta-
 nitónak szolgálni e következők:

„Die Dachnoth, oder wie decke ich mein
 Dach zweckmässig, wohlfeil und dicht?” Knapp
 in Halle. 1866. Ára 10 ezüst garas.

„Die Gründungsarten der Gebäude und die
 Behandlung des Baugrundes.” U. o., ára u. a.

K e h r: „Practische Geometrie für Volks-
 und Fortbildungsschule.” Thienemann in Gotha.
 Ára 28 e. g.

Horváth József,
 (Szentés-) donáttanyai tanító.

Kis-Róma, július 20.

Egyéni nézetek a „Hangok” és „Ujabb han- gok” fölött.*)

A „H a n g o k” lelkesült ifju hévre mutat-
 nak szerzőjök S z a b ó Endre urban. Ily szel-
 lemi erő, jellem és készségteljes munkásra az
 alapnevelés ügyének nagy szüksége volt; mert,
 habár új eszméket nem is hozott, legalább a fő
 eszmék nem azok: mégis személyében új em-
 ber, az új emberben új erő, — és munkájában az
 alapnevelőket szendergésökből felrázó új hatás
 jelent meg.

A „H a n g o k b a n” megjelent nézetek
 a korszellem és szükségeiből meritvék s mint
 ilyenek, az én elveim s nézeteimmel is egyezők.
 Nem így az eljárás és modor (nagy részben)!
 No de bölcs Diogenes is követett el hibát, mikor
 a korabelieknek bálvány istenét nyilvánosan,
 azok szemé láttára szétzúzta. De azért megma-

*) L. Népn. 1. 8. stb. és 21 stb. számait.

radt historiai bölcsnek. — Kartársunk is — azért nem veszté el benső becsülésemet, sőt szép tehetsége és ruganyos irálya s ezzel bemutatott munkakészsége édes gyönyörrel tölti el keblemet, mert én is egy vagyok azok közül, kik napi imájokba foglalták e jeligét: „Né p n e v e l é s ! j ö j j ö n e l a t e o r s z á g o d ;” s egy azok közül is, kik teljes önmeggyőződésből vallják, hogy a valódi nevelést a bölcsőnél kell kezdeni; mert hát a bölcsődal is hatással van már az ember leendő kedélyére; s ez, t. i. a kedély, hatással a nevelésre.

Az „U j a b b h a n g o k” veterán szerzője előtt is szívesen emelek kalapot, főleg munka-készségeért. Azonban e munkában is fölösnek itélem ugy az önvédelmet, mint szinte a torló kifejezést. Az önvédelmet azért, mert az egész ügy háziügy; tehát, ha védelmezni kellendett is eljárását illetőleg, — a felhívó e térről az alapnevelők nagygyűlésébe lett volna utasítandó. A torlással pedig a türelmetlenség mutatja magát, a nélkül, hogy erre elegendő ok szolgáltatott volna, miután személyileg a „Hangokban” egyenesen érintve senki nincs.

Az „Ujabb hangok” szerzője bevezetésében válogatott szavakat használ a „Hangok” szerzőjének feldicsérésére, mi szeréntem többet jelent egyszerű méltánylásnál. Miért mégis ez előzmény után már a második hasáb ötödik sorában bekezdve e szavak: S z a b ó E n d r e u r c i k k é n e k k é t l é n y e g e s p o n t j a a r r ó l t e s z e n b i z o n y s á g o t , m i s z e r é n t i s m e r e t e s b u z g ó s á g a á l t a l a z e r ő v e l t e n n i a k a r á s u t j á n t u l a r e n d e n h a j t a t i k e l ő r e . . . ? M i b e n ? T a l á n , h o g y R a p o s J ó z s e f u r n a k a z 1 8 6 8 . n a g y g y ű l é s ű n k a l k a l m á v a l t e t t a j á n l a t a , m e l y n e k e l l e n é b e n a k k o r m é g ő v o l t a z e l s ő h a r c o s , — u g y s z i v é b e n m i n t a g y á b a n (e g y k i s s a j á t t a p a s z t a l á s h o z z á j á r u l t á v a l) m e g é r v é n , m a u g y a n ő h i v j a f e l a k ö z f i g y e l m e t , h o g y a z a l a p n e v e l é s n e k a s z e g é n y s o r s u s z ű l ö k k i s d e d e i r e n é z v e i n g y e n v a g y i s o r s z á g o s k ö l t s e g e n k e l l t ö r t e n n i , m é g p e d i g u g y , h o g y e k i s d e d e k , h a n e m i s m i n d j á r t s z ű l e t é s ö k ó r á j á n , d e l e g a l á b b a z e m l ő t ő l e l s z a k a d t u k k a l , a z a z : e g y é v e s k o r u k t ő l k e z d v e , m i n d e n n e m ű g y á m o l i t á s r a , t . i . é l e l m e z é s , r u h á z á s , n e v e l é s , á p o l á s , s b e t e g s é g e s e t é r e o r v o s é s o r v o s s z e r e k k e l e l l á t á s r a f ö l v é t e s s e n e k ? O h k a r t á r s u r ! e z e n v a l ó b a n h u m á n u s t e r v s z o r g a l m a z á s á v a l n i n c s t ű l h a j t á s e l k ö v e t v e . E z e l l e n b i z o n y i t é k u l m i s e m s z o l g á l h a t , s e m a z ő n m á r 1 8 4 2 . t e t t k i s é r l e t é n e k , s e m R a p o s J ó z s e f u r 1 8 5 9 6 0 . s z é k e s - f e h é r v á r i h a s o n l ó n e m e s t ö r e k v é s é n e k m e g h i u s u l t a . M á s i d ő k , m á s k ö r ű l m é n y e k ö v e z i k m a á t a z i m á d o t t h a z á t ! N e m p u s z t á n B é c s b ő l i n t é z t e t i k m a a n e m z e t s o r s a ; n e m i s o l y f é r f i u v a n m a a v a l l á s é s k ö z o k t a t á s é l é n , m i n t a z v o l t , k i n e k b ű n ö s a j k a i n a d i c s ő - e m l é k ű B r u n s w i c k T e r é z 1 8 2 8 . a z ó v o d á k e n g e d é l y é t t á r g y a z ó

kérelmére az a felelet csuszott ki, hogy neki nem kell mivelte, csak engedelmes nép; s ez megvan a mai rendszer mellett; tehát nem engedélyeztetik semmiféle óvoda! A mai közoktatásügyér ur lelkestől-testestől magyar és emberbarát, kinek szívet nem a bűnös, az embert megsemmisíteni törekvő politika hálózta, hanem fenkölttség, kinek mint én tudom, már 1838-ban e szavak is pennájából folytak s láttak napvilágot:

„A hol zászlót tűz magasra
A jog Istene!
Ott mosolyg csak tiszta fényben
A lét kelleme.
A szabadság szép virágát
Ész növeszti csak;
Reája az érdemetlen,
A ki lelki vak.”

Ily lélek-fenség nem fordul el a méltányos igényektől. Ily lélek-fenség tudja, hogy ma már a valódi kultúra — az általános miveltség; s hogy a legendákkal rabságban tartott lélek nem egyéb — üszkös gombánál, miből pedig nemcsak munkálkodó kereket, de még csak kenőcsöt sem lehet csinálni a lételt mozgó nagy gépbe.

(Vége köv.)

Bucher József,
alapnevelő.

Egyleti élet.

A „Né p n e v e l ö k p e s t i e g y l e t e” j u l . 3 1 . t a r t o t t h a v i k ö z g y ű l é s é n e k j e g y z ö k ö n y v i k i v o n a t a .

Nagys. H a v a s I g n á t z u r e l n ö k l e t e a l a t t j e l e n v o l t 4 5 t a g s 3 s z a t h m á r i v e n d é g (M a d z s á r J á n . g y m n . r . t . , D i e r L a j o s g y m n . r . t . s N a g y E l e k k é p e z d e i t a n á r j e l ö l t .

A m u l t - g y ű l é s i j e g y z ö k ö n y v h i t e l e s i t é s e u t á n , t ö b b t a g á l t a l t e t t a z o n i n d i t v á n y t i l l e t ő l e g , h o g y a z e g y l e t i k ö z l ö n y k i a d á s á t m a g a a z e g y l e t v á l l a l j a m a g á r a , h a t á r o z t a t o t t , m i s z e r é n t M é s z n e r J . , L e d é n y i F . , W o l k e n b e r g G y . , S a u e r s i t z P . s F u c h s J á n o s t a n i t ö k b ő l á l l ó 5 t a g u b i z o t t m á n y a l a p j e l e n a n y a g i á l l a p o t á t m e g v i z s g á l v á n , á l l a p í t s a m e g M á r k i J . m o s t a n i k i a d ó - t u l a j d o n o s s a l a k i e g y e z k e d é s p o n t j a i t s f . é . o k t ó b e r i k ö z g y ű l é s e n t e g y e n j e l e n t é s t .

Nagy lelkesedéssel fogadtatott a n s g o s Z i c h y A n t a l u r t a n f e l ű g y e l ő á l t a l „ P e s t a l o z z y é l e t r a j z ” - á r a k i t ű z ö t t p á l y a d i j f e l l e t t i é r t e s i t é s *) s ő n a g y s á g á n a k n é p n e v e l é s ű n k é r d e k é b e n t a n u s i t o t t e z e n n a g y s z e r ű t e t t e é r t j e g y z ö k ö n y v i l e g f o r r ó h á l a k ö s z ö n e t s z a v a z t a t o t t .

E r r e f e l o l v a s t a t o t t s é l é n k t e t s z é s b e n r é s z e s ű l t A i g n e r L a j o s i k ö s z ö n e t i r a t a , h o g y a z e g y l e t ő t k ö n y v á r u s á v á v á l a s z t o t t a , m e l y i r a t á b a n m a g á t e g y s z e r s m i n d a z e g y l e t p á r t o l ó t a g j á n a k , e d d i g i k i a d v á n y a i n a k p e d i g t i s z t e l e t p é l n y a i t a z e g y l e t i k ö n y v t á r b a f e l v é t e t n i k é r i .

*) L á s d m a i s z á m u n k e l e j é n . — S z e r k .

Következtek az egylet évkönyvének érdekében való választások. A szerkesztő-bizottmányba megválasztottak, miután Mayer Miksa teendőkkkel elhalmozottsága miatt, e megbízást el nem fogadhatta: Bárczen J., Lederer Á., Péterfy S., Roth V. s Wittinger J.; a bíráló-bizottmány tagjaivá pedig: Dianszt J., Fuchs J., Göndöcs L., Haselmeyer P., Ledényi F., Márki J. tdr, Pfitzner J., Rosenberg H., Sauersitz P., Sretvizer L., Tanos J. s Vajdafy.*)

A hét tételhez igen szakavatottan szólottak: Mayer M. s Roth V., kiknek elseje két indítványt is nyújtott be; mire dr Kleinmann M.-nak adatott a zárzó, ki szokott érdekes előadásával fejtegeté nézeteit s általános „éljenzés“ közt fejezé be beszédét.

Végre Göndöcs L. az egylet üdvökvánatainak ada kifejezést, nagys. elnök ur nevénapja alkalmából, ki meleg szavakkal köszönetet mondván és bucsút vevén a szünidőkre az egylettől, a gyűlést berekeszté. V. G.

INDÍTVÁNYOK.)

I.

Miután a „közös iskolák szervezése körüli tételék harmadika általános fogalmazásában reális viszonyokra nem alkalmazható; miután továbbá a „szülék tanácsa“ helyes szervezésétől függ ez az iskola szellemi életére nagy befolyással bíró intézmény üdvös sikere; miután végre ez intézmény eddig csak kevés helyen lépett életbe, sehol pedig akképen, hogy nekünk is — tekintetbe véve hazánk saját viszonyait — mintául szolgálhatna:

Mindezeknél fogva bátorkodom indítványozni:

Küldessék ki a felekezetekre kellő tekintettel e közgyűlés kebeléből egy öttagu bizottmány, mely a „szülék tanácsának“ legcélszerűbb megalakítási módjáról, valamint a szülék tanácsa szükséges hatásköréről indokolt véleményyt adjon, s pedig úgy, hogy e magán-intézmény sem a megyei tanácssal, sem az iskolai székekkel összeütközésbe ne jöhessen.

II.

Miután a közös iskolák szervezése körüli tételék 5-ike az általános vallás-tanítást szorosán megkülönbözteti a felekezeti avagy hitoktatástól; miután fönnevezett tétel értelmében az általános vallás-előadása a tanítóra bizon-dó; miután végre szükséges tudni, hogy az általános vallás-oktatás meddig terjed és a szorosán vett felekezeti hol veszi kezdetét:

Mindezeknél fogva bátorkodom indítványozni:

*) A pályázni akarókat figyelmeztetjük az „Évkönyv“ körüli tudandókra, lapunk 27. számában.

1) Mellékletül a főnebbi jegyzőkönyvi kivonathoz. — Szerk.

Bizassék meg a fönnevezett öt-tagu, bizottmány, hogy adjon egyuttal indokolt véleményyt a következőkről is:

1. Mi képezi anyagát az általános vallás-erkölcsi oktatásnak?

2. Ez anyag hány tanítási körre osztandó föl?

3. Az egyes körökben — tekintettel népiskoláink szervezetére — mely eszmék tárgyalandók.

4. Mik tartoznak a szorosán vett felekezeti oktatás körébe, melyhez a közös iskola tanítójának semmi köze sincsen? Beadja:

Mayer Miksa.

Rév-Komárom, július 31.

A komárom-megyei iskola-tanács első gyűlése jul. 29-én tartott meg tanfelügyelőnk ngos Környei János kir. tanácsos ur elnöklete alatt, a megyeház termében szép számu hallgatóság jelenlétében. Ezen első ülés részletei a következők:

Elnök üdvözölvén a megjelent tagokat, a gyűlést egy az összes jelenlévők által feszült figyelemmel kísért és osztatlan tetszésben rész-sült bevezető beszéddel nyitotta meg.*)

Az elnök megnyitóját bevégezvén, felolvasta a tagok neveit és felszólítá a jelenlévőket a miniszteri utasítás szerént előirt eskületételére. De mielőtt ez megtörténhetett volna, indítványoztatott, hogy előbb jegyzők válasszassanak; mire közakarattal és egyhangulag jegyzökké választottak: Keszler János Komárom város főbírája, és Kiss Gábor tatai helv. hitv. lelkész urak.

Ezután megkezdődött az eskületételhez szólás, melynek eredménye a következő határozat lön: miután a törvény szövegében az esküről szó nincs, ennél fogva az isk. tanács az eskületét szükségtelennek tartja; ezen körülmény azonban az alakulásra s a további határozatok hozására gátul nem tekintetvén, az isk. tanács magát megalakultnak mondja ki.

Ezután előterjeszti elnök a tanácsas végett az iskolai tanács és az isk. tanácsot illető miniszteri utasítást; az első felolvasottnak tekintetett, az utóbbi pedig felolvasatott.

Ennek megtörténte után elnök a tanács-tagokat az utasítás I. §. b. b. pontjainak foganatosítására szólította föl. Erre bizalmi férfiakul megválasztottak: r. kath. tanítók közül Sipos Elek komáromi elemi főtanodai tanító, helv. hitv. tanítók közül Szűcs Sándor komáromi —, ágost. hitv. tanítók közül Cser János szendi, és izr. tanítók közül Vidler Jakab tatai elemi tanítók.

Az utasítás 7 §. kivánta s z a k b i z o t t s á g alakítása jövő gyűlésre halasztatott.

*) E jeles beszédet jövő számunkban adjuk. — Szerk.

Az utasítás 11. §. 3. pontja szerint Rév-Komárom városa községi tanodájánál történendő tanító-választások vezetésére a törvény 136. §. értelmében Pázmány Lajos II-od alispán és iskolai tanács tag küldetett ki.

Végre Petteny Lajos kérvénye — egy magán-ovoda állíthatása iránt — vétetett föl, mely a Komárom város tanácsától nyert és mellékelt ajánlat folytán a nmltgu m. kir. miniszteriumhoz pártolólág terjesztetik fel.

A jövő gyűlés napjának meghatározása az elnökre bízott.

A mai gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére a tagok megválasztatván, elnök az ülést befejezettnek nyilvánította.

Sipos Elek.

Zala-Egerszeg, aug. 1.

Megyénknek a népnevelés iránt érdeklő viseltető nagy közönsége lesve várta azon boldog pillanatot, melyben megyebeli tanfelügyelőnk kineveztetéséről biztos tudomást szerezhesen. A hosszas nyugtalan várakozás végre örömmel váltott föl; mert mint azt a lapok útján tudhatni, Zalamegye tanfelügyelői székébe oly kitűnő szakférfi helyeztetett, ki az irodalom, népnevelés és közélet mezején évtizedek során szerzett érdemeinél fogva országszerte elismerés, szeretet, és köztiszteletben áll. Üdvözlét a miniszteriumnak. Áldva legyenek mindazok, kik e méltó kinevezés által nekünk, zalaiaknak, oly magas örömet szerezni kegyesek voltak. — Méltán is örvendhet a zalamegyei tankerület minden tanodája és népnevelője, hogy tanügyének élére oly buzgó, erélyes s bölcs férfi állítatott, minőt Bója Gergely ur ő nagysága személyében tisztelünk. Számtalanok és nagyok azon érdemek, melyek ő nagyságára halmozódnak, úgy hogy avatlan tollammal azok leírásába nem is bocsátkozhatom. E tekintetben idézem a „Népnevelők lapja“ folyó-évi febr. 28-án megjelent 9-ik számát, hol mindez igen szépen van jellegezve. — Örülhetni a Mindenható azon bölcs intézkedésének, hogy Bója Gergely urat, mint tanfelügyelőt megválasztották. — Különösen örült ennek a zalaezerszegi tanítói kar és sietett örömet távirat útján a fővárosban kifejezni. Alig került bele egy nap, már is megérkezett ő nagysága válasza, mely így szól: „Igen tisztelt Tanítói kar! Táviratilag hozzám intézett szívélyes üdvözlötököt benső örömmel és köszönettel vettem. Zalamegye szellemi és anyagi felvirulása szívemnek mindig forró óhajta volt. Viszontagság-teljes 17 év mult elazóta, hogy a sors e megyéből távoznom kényszerített: de hálám és részvétem e megye iránt felejthetetlen emlékezettel élt lelkemben. A népoktatás és a néptanítók érdekeit előmozdítani mindig legbuzgóbb törekvéseim közé tartozott. Reményem és hiszem, hogy új és rögteljes

pályámon Önöknek és a megye összes tanítóinak hazafias buzgó törekvésével fogok találkozni. Mert meg vagyok győződve, hogy Önök és pályatársaik azon magasztos hitben élnek, mikép a tanítás sikerével a tanítói osztály jobbléte szoros összefüggésben áll. És e kettőnek egyesüléséből származik a népnevelés virágzása és gyümölcsözése.

Addig is, míg Önöket meglátogathatom, ajánlom magamat szíves hajlamaikba és őszinte hazafiai üdvözléttel maradok“

E becses sorok olvasására örömrünk hegyi patak áradataként tört elő keblünkben s imává képződvén hálásan áldók a Mindenhatót, hogy tankerületünket ily kegyes szakférfival ajándékozza meg; kérjük is őt, hogy ezen új rögtös pályán adjon tanfelügyelőknék hosszú egészséget s áldásteljes életet. Mi mindenkor és minden tettünk által oda fogunk törekedni, hogy ő nagysága szeretetét és meglegedését kiérdemelve, azt maradandólag birhassuk. Végül pedig kérjük ő nagyságát, jöjjen szerencsésen mielőbb körünkbe, és vegyen bennünket bölcs felügyelőtének védő és óvó szárnyai alá!

Szélly Ferenc,
főleleli tanodai tanító.

Tanodai értesítvények.

(1868-ki 2-ik féléről).

1. Arad. (6 néptanoda 17 osztálylyal.) Tanulók száma: 997; melyből egy-egy osztályra legtöbb 109, legkevesebb 41 esett. Valásra nézve r. kath. 866; g. n. egy. 104, g. e. 12, izr. ugyanannyi, h. v. 9, á. v. 5; nemzetiség szerint 797 magyar, 92 német, 89 román, 19 szerb. — Mi különösen a 4-osztályu két főleleli tanoda egyikét, a „pest-úti“ illeti: ez m. évi nov. 15-én nyílt meg jelen helyiségén, melyet akkori tulajdonosa, Atzél Péter ur polgárnagy, tanodai használatra a városnak fölajánlott, a pénz kifizetését kedvezőbb viszonyokra hagyván. Említett helyiség, mielőtt Atzél ur birtokába jutott, katonai laktanyául szolgált. Különös intő jele a sorsnak: mintha a népnevelés nemcsak börtönöket, de még katonai laktanyákat is fölöslegessé tenné! — Ezen főtanoda tantárgyai voltak: szemléltetés, vallás, magyar és német olvasás (hangoztatás alapján), írás, számvetés, éneklés, magyar és német nyelvtan, földrajz, történelem, természetrajz, természettan, latin olvasás, rajz. — Tanórák heti száma: I. II. oszt. 20—20, III. IV-ben 23—23. — Rajzot 456-an tanultak, kik közt főleleli tanodai 241, ipartanonc 188, műkedvelő 16, iparsegéd 11. — Igazgatóság: Atzél Péter, Fényes Károly; hitelemzők (a pest-úti tanodában): Háromszéki Ign., Vécsi Seb., Györgyi Vaz. (minoriták); tanítók: Bercsényi Laj., Fifánszky Ján.,

Györgyösi Rudolf, Kornis Ilona, Kornis Pál, Köpf Zsuzsanna, Lendvay S., Losonczy Alaj., Millig József, Némethy Károly, Simay István, Sinkovits J., Szűcs József, Zadravácz Ödön. (14.)

2 Kassa. (Kath. tanító-képezde, főelemi tanoda s kapcsolt intézetek). Növendékszám: 1229, kik közül a főelemi mintatanodára esik 609 (állván e tanoda 8—két és két párhuzamos — osztályból), rajztanodára 168, zenetanodára 148, elemi magán-vizsgákra 74, ovodára 62, tanító-képezdére 41, képezdei magán-vizsgára 14. — A képezde 2 folyamú. Mintatanodai osztályok közül egyben legtöbb 93, legkevesebb 63 tanonc találtatott. — Tantárgyak a mintatanodában ugyanazok, melyek Aradon, megtoldva egyháztörténettel; de külön természetrajz, természettan és nyelvtan nélkül (e tárgyak az olvasókönyvek szerint adatván elő), melyek — nevelés-és oktatásban, továbbá egyházi szertan, mértani alaktan, gazdaszat és orgonaszattal együtt önállólag a képezdébe vétettek föl. — Igazgató: Imre Lőrincz tanfelügyelő; hittanár s szónokok Pavliár Károly, Lesskó István, áldozárok; rendes tanítók: Grusz Szilárd, Stéka Ant., Medveczky Ant., Markó Laj., Krutsay Ede, Dölle Ödön, Stich István, Schaller Ernő; rajztanár: Stadler Ant.; zenetanárok: Huszka Ant., Semmler Ján.; gazdaszat-és kertészettanár: Gleviczky Sándor.

3. Nagyvárad. Az itteni r. kath. elemi minta-főtanoda mindnégy osztályát 386 növendék látogatta; legtöbb az I. osztályt: 135, legkevesebb a II-at: 62. — A vasárnapi ismétlőtanoda növendékeinek száma 248. Legtöbb járt a IV. oszt-ba: 84, legkevesebb az I. be: 35. — Tantárgyak, mint főnebb; de földrajz, történet, természetrajz, és-tan nélkül; rajz a IV. osztályban. Ellenben latin olvasás III. IV. oszt. Ének-sorozat kimaradt. — Igazgató: Lázár Mikl., pleb. és c. kanonok; hitelemző: Rencz Theodóz; rendes tanítók: Fülöp Ján., Sztánkovics Ján., Missuray Ign., Makai Vince; rajztanító: Mayer Fer., énektanító: Székács József.

4. Pest. (Izr. minta elemi főtanoda.) „Érdemsorozatok“ Deutsch Henriktől. „Ne terheljük túl a tanulókat“ Neumann Ign.-tól. „Kinél keressenek a szülők tanácsot, midőn gyermekök a népiskolából kinőtt?“ Fischer Nátántól. „A kora iskoláztatás káros volta.“ Rechnitz Adolf-tól. „A rendetlen iskola-látogatás következményei.“ Sichel Jakabtól, — mind megannyi rövid értekezés, melyek igen alkalmasak a szülőkkel érintkezésbe jönni s őket az iskolai életéről fölvilágosítani. — Tanulók száma: 482 — öt osztályban, melyek két elseje párhuzamos. Egy-egy osztály 82—110 tanulót számlált. I. B. oszt. legtöbbször 7—9, II. osztályt 8—9, III-at 8—11, IV-et 10—12 évesek látogatták. — Tantár-

gyak (de melyek közt héber nyelv és torna is van), mint Aradon; kivéve természetrajz és -tan. — Igazgató: Deutsch Henr.; r. tanítók: Kohn Sal., Neumann Ign., Fischer Nátán, Rechnitz Adolf, Sichel Jak., Ozer Zsigm.; énektanító: Glück Samu; tornatanító: Bokelberg Ernő.

5. Szeged. (Kath. felső népiskola). Osztályok száma 5 (a 4. és 5. párhuzamosak); a tanulóké: 708, melyből egy-egy osztályt 78—222 illet. (222 egy osztályban — hallatlan!) R. kath. 687, g. kel. 18, ág. hitv. 1; magyar 609, német 79, szerb 18, román 2; helybeli 592, vidéki 116; kitűnő 62, jeles 109, I. rendű 348, II. r. 72, III. r. 19. — Tantárgyak: mint Aradon; de természettan, természet-s földrajz, történelem — olvasókönyvek alapján.

Levelezések.

Kónyi, jul. 28.

Szerkesztő ur! Tolnamegye tanfelügyelőségének hozzánk érkezett körlevele népünket felébreszté és gondolkodóvá tevő. Igen. Gondolkodni kezdett a felett: hogyan? Még soha sem jött ilyféle felhívás a községhez; és most tőlünk kérdezik: mivé akarjuk tenni iskolánkat?! —

E tekintetben, valamint mindenben, a mi felfogási tehetségén fölül áll, a nép fiának legelső lépése az, hogy megkérdezi plebánosát a tendőkre nézve. Jelen alkalommal ebbeli eljárását nem követhet, mert a plebános ur gyengélkedése miatt fürdön volt; tehát fordult ahhoz, a kit magánál okosabbnak vélt.

És lőn nagy zavar az elmékben; mert egyik oldalról a felekezetit, másiktól a községit tapasztalta, hogy ajánlják. Elhatározott tehát: bevárni az időt, míg a plebános haza érkezik.

Itthon levén a plebános, pár napi gondolkodás után jul. 22-én összehivatott a nép a község házához. Itt a nt. ur mindenekelőtt igyekezett megmagyarázni a „felekezeti“ és „községi“ szavak fogalmát; de nem a legsikerültebben, miután oda célzott vinni az értelmet, mintha a községi iskolánál lutheránusokká kellene lennünk, mondván többek után: „Maguk csak kath. iskolát akarnak?“ Erre a nép azonnal válaszolt, hogy: igen; s a plebános a jegyzőnek intett, hogy csak írja be a felekezeti iskolát. Azonban követeltetett a községi iskola-törvény cikkeinek is megmagyarázása.

Elővetetett a törvény. A községi iskola fejtegetéseinél sok vizás nézetet szórt közbe a nt. ur, már mint ilyeneket: „Majd nevez a miniszter kálvinista, lutheránus és zsidó tanítókat iskolájukba, csak tegyék községivé“; meg hogy: „Szükségtelen az osztályozás faluhelyen“; de mindez el nem ijeszté községünk érdemes polgárait. Noha két-órás vitatkozás után, tehát nem

elhamarkodva, nem felfogás nélkül, nem alattomban,*) iskolánk egyhangulag közsé-
nek nyilvánított. Eljenek Kónyinak tisztos
polgárai!

F. M.

TÁRCA.

A jó kis honfű.

A tavasz van kebelemben,
Vagyok még csak gyermek —
Fejlő virágokként vannak
Bent a szent érzelmek.
S hogy viruljanak, tudom,
Hiven ápolni fogom.

E hon gyermeke vagyok én,
Itt dobbant meg szívem,
Hű gyermeke hogy lehessen
Hőn kérem istenem;
Hogy boldog legyen henom —
Naponként imádkozom.

Szent hazámnak védelmében
Elvérzett bajnokok!
Dicső, nemes példátok
Lelkesülni fogok:
Ha úgy kívánja honom,
Életem feláldozom.

Szeretlek tégedet hazám,
Oh, szeretlek nagyon:
Szívem közepébe neved
Örökre foglalom;
Legyen minden verése
Dicső neved zengése.

Szeretlek . . . hiszen jó anyám
Sokszor mondta nekem:
„Miként engemet — úgy szeresd
Hazádat gyermekem!”
S mit jó anyám mond nekem,
Azt soha nem feledem.
Czagányi Zsigmond.

Vegyes közlemények.

— F. Gőböljárás gyermekei (számra
mintegy 80-an) szerencsések: ingyen-isko-

*) Mint környékünkön legtöbb községben, csak a pap,
jegyző, bíró és néhány ember (egy szál a pap alá-
zatos szolgálói) iskolájukat felekezeti nek
degrédálták.

lai tanításban részesülnek! József fő-
herceg, az ország honvéd-parancsnoka, fizet ta-
nitót, iskolai szereket, állította a szükséges épü-
leteket — iskolának, tanítónak. Sőt maga s főn-
séges neje gyakran meg-meglátogatják iskolá-
ban a kis tanulókat, azokkal s tanítóikkal be-
szelgetésbe ereszkednek, mely ő főnségeik em-
berbaráti érzelmei s a népnevelés iránti magas
érdekeltségükről hangosan tanúskodik. Hogy ne
lennének aztán ily gyermekekből, körülménye-
ikhez képest művelt honpolgárok, főleg miután
az isk. nevelés oly férfi kezeire van bízva, minő
Reinisch József, az ottani népnevelő.

— Frey József ur, igazgató-tanító a
barátok terén létező főelemi leánytanodában,
miután a tanítói nyugalmaztatásra jogosító éve-
ket különben is rég leszolgálta s testi erőinek fo-
gyatkozása eddig viselt hivatalát tovább foly-
tatni nem engedi, — végleges fölmentéseért hi-
vatalától — a városhoz beadta folyamodását. —
Lelkiismeretes és sokat-tapasztalt munkását
fogja benne veszteni Pest népnevelésügye. Mi
különösen szerzett nevelési tapasztalatait illeti:
azoknak tetemes hasznát lehetne venni még ott,
hol Pest város ide vonatkozó ügyeinek célszerű
elintézése szokott kerülni szőnyegre. Reményl-
jük is, hogy a bölcs városi hatóság hasonló ta-
pasztalatdús kincsanyagát nem fog hagyni ki-
aknászatlanul.

— Az alapnevelők II. közgyűlé-
se f. é. szept. 20—22. napjain Pesten fog
tartatni. Szept. 19-én este találkozás (Valero-ut-
ca 1. sz.). A rendező-bizottság a gyors közleke-
dések igazgatóságainál stb. megtette a szüksé-
ges lépéseket, gondoskodik szállás s közbedéről.
Részvevési díj kizárólag a nagygyűlésre 1 fr.;
melyért az utazási kedvezményhez megkívánta-
tó igazolványt a bizottság elnöke, Rapos Jó-
zsef (Valero-utca, 1. sz.) megküldi, kihez a
bejelentés aug. 15-ig bérmentve intézendő.

Tollhiba. Előbbi számunk 242 lap-
ján, 1. hasáb, alulról 18. sor: „oktatásban“ he-
lyett „banásmódban“ olvasandó.

Távirida. Nyugták. Burecz. J. jan. —
jun. 2 fr.; Bene L. jul.—dec. 2 fr.; Kund M.
jul.—szept. 1 fr.

— Bene L. urnak. Szívesen tettük. —
Takács L. urnak. Üdvözljük nemes fára-
dozását s kívánunk neki teljes sikert. — Som-
sich Ign. urnak. Megküldjük-e a hiányzó szá-
mokat? Ha nem reklamál t. Ön értük: ugy a la-
punkért jun. 30-ig még járó pótlékot (80 kr.) ki-
fizetettnek tekintjük. Legyen üdvözölve.

— A julius-előtti számos lapdíj-hát-
ralékok szives és lehető-gyors beküldése-
ért esedezünk.

Kiadó-tulajdonos: Márki József.

Pest. Nyomatott Nosáda Gyulánál 1869.

Melléklet: Aigner L. „Könyvészete.“ 6. sz.

Márki József